Aan de vaste commissie voor Infrastructuur en Waterstaat

Per e-mail: cie.iw@tweedekamer.nl
Betreft: commissiedebat Leefomgeving 6 oktober 2026 – afstandsnorm 2× tiphoogte
Datum: [datum] oktober 2026 | Van: Stichting [naam stichting], [adres], KvK [nummer]

Geachte voorzitter en leden van de commissie,

De Stichting [naam stichting] behartigt de belangen van [aantal] omwonenden van windturbines in de [regio].

Wij vragen uw aandacht voor het volgende:
Op 6 oktober spreekt u over de landelijke normen voor windturbines op land. Het kabinet heeft aangekondigd de afstandsnorm van 2× tiphoogte te handhaven, maar die om te zetten van een harde ondergrens naar een instructieregel "rekening houden met". Volgens de Kamerbrief zullen bij inwerkingtreding van het landelijke besluit provinciale instructieregels met betrekking tot afstandsnormen vervallen. Daarmee kan een provincie niet langer via zo'n provinciale instructieregel een algemeen geldende minimumafstand van bijvoorbeeld 3× of 4× tiphoogte voorschrijven.[1]

De landelijke normen moeten de leefomgeving beschermen, zoals de SMB richtlijn vereist. De thans voorgestelde afstandsnorm van 2x de tiphoogte voldoet hier niet aan en verlaagd zelfs het beschermingsniveau.. Als vertegenwoordiger van (toekomstige) omwonenden van windturbines spreekt de Stichting haar zorgen uit over deze ontwikkeling.

Met deze brief vragen wij u het kabinet om opheldering te vragen, voordat het ontwerpbesluit in de voorhang komt. Wij vragen daarbij niet om een ander getal, maar om een besluit dat zijn eigen onderbouwing volgt en de wettelijke volgorde respecteert en voldoet aan het gestelde in de SMB-richtlijn.

Zes punten
Ter ondersteuning geven wij u zes punten die om opheldering vragen en in de voetnoot de nodige documenten die deze zes punten onderbouwen:

1. Het kabinet spreekt zichzelf tegen

Onderwerp	Ministerie in 2023	Kamerbrief 2026
Bescherming	"hoe groter de gehanteerde norm, des te meer bescherming wordt omwonenden geboden"[2]	"Een afstandsnorm biedt geen extra bescherming tegen hinder"[3]
"Rekening houden met"	Verworpen: een afstandsnorm "is juist bedoeld om omwonenden zo veel mogelijk zekerheid te verschaffen"	Gekozen, met afwijking naar beneden
Vervanging	Geen reden om omwonenden de basisbescherming te onthouden	Vervanging van bestaande parken uitgezonderd

Volgens de toelichting van 2023 biedt een zelfstandige afstandsnorm alleen bij 4× voldoende bescherming; daar is "gezien de doelstellingen van de energietransitie" niet voor gekozen.[4] De plan-MER zegt dat een afstandsnorm "aanvullend aan de milieunormen een basisbescherming kan bieden".[5] Wat overblijft is "zekerheid en duidelijkheid".[6] Maar een instructieregel met afwijking naar beneden en een open lijst van afwijkingsgronden geeft die zekerheid juist niet.
Dit is geen nadere precisering, maar een rechtstreekse tegenspraak tussen twee opeenvolgende officiële stukken van hetzelfde ministerie. In het licht van het motiveringsbeginsel, dat naar vaste rechtspraak ook geldt voor de voorbereiding van algemeen verbindende voorschriften, is dat een gebrek dat via exceptieve toetsing aan de rechter kan worden voorgelegd.[7] Op grond van art. 3:2 Awb, dat via de schakelbepaling van art. 3:1 lid 1 onder a Awb ook hier van toepassing is (voor zover de aard van het besluit zich niet verzet), moet bovendien de nodige kennis over de relevante feiten en belangen zijn vergaard.[8]

2. De milieubeoordeling heeft de keuze niet bepaald

De keuze is volgens de beslisnota met de ministers van KGG en VRO "overeengekomen", op grond van de energie- en woningbouwopgave.[9] De Commissie m.e.r. adviseerde eerst het MER aan te vullen, onder meer met de gezondheidswinst of het gezondheidsverlies per norm, "en dan pas een besluit te nemen".[10] Of dat is gebeurd, is niet

openbaar. Afwijken onder 2× is nooit beoordeeld, terwijl de SMB-richtlijn een motivering vraagt “in het licht van de andere redelijke alternatieven” (art. 9 lid 1 onder b).[11]

3. Wezenlijke wijziging zonder nieuwe inspraak

Inspraak over het ontwerp is verplicht, tenzij het om wijzigingen “van ondergeschikte betekenis” gaat (art. 23.4 lid 1 en 3 Omgevingswet).[12] De omzetting van het voorgestelde art. 5.162d Besluit kwaliteit leefomgeving[13] naar “rekening houden met”, met categorische uitzonderingen, is dat naar haar aard niet. Een nieuwe, ten minste vierweekse participatieronde over het gewijzigde ontwerp is dus vereist. De reactienota op de zienswijzen komt pas “bij verzending van het ontwerpbesluit aan de Tweede Kamer”.[14] De beslisnota noemt alleen IPO, VNG, netbeheerders en de windsector.[15] Van de 545 zienswijzen kwamen er 462 van omwonenden en bewonersorganisaties.[16] De zienswijzen van IPO en VNG staan wel in het overzicht van indieners,[17] maar niet in de gepubliceerde bundels.[18]

4. Kennis ontbreekt nog, en de evaluatie kijkt één kant op

De resultaten van het RIVM-onderzoek naar hinder worden “eind 2026 verwacht”. Omwonenden die vanwege hinder zijn verhuisd of uitgekocht, konden niet meedoen.[19] De evaluatie na 5 jaar moet bezien of innovaties “aanpassing van de afstandsnorm” mogelijk maken.[20] De Commissie m.e.r. verwacht juist stillere turbines, waardoor de afstandsnorm zwaarder gaat wegen.[21]

5. De motie-De Groot wordt niet uitgevoerd

De beslisnota zegt dat “met dit besluit” de motie-De Groot wordt uitgevoerd.[22] Die motie is aangenomen met 100 stemmen.[23] Zij vraagt om normen waardoor ten minste 80% van de zoekgebieden afvalt.[24] Volgens de plan-MER heeft 2× “geen gevolgen” voor het plaatsingspotentieel bij 47 dB Lden; naast 45 dB geeft 2× hooguit enige beperking, vooral bij stille turbines.[25] Zelfs de Gelderse norm van minimaal 2× maakt maar 29% van de Gelderse RES’en onuitvoerbaar.[26]

6. Provinciale bescherming verdwijnt

Gelderland stelde op 23 september 2026 een norm van minimaal 2× vast, met drie beperkte uitzonderingen en een eigen plan-MER.[27] De norm treedt op 23 oktober 2026 in werking.[28] Het kabinet kondigt aan dat bij inwerkingtreding van het landelijke besluit provinciale instructieregels over afstandsnormen vervallen. Daarmee verdwijnt de mogelijkheid om via zo’n provinciale instructieregel een algemeen geldende strengere minimumafstand, bijvoorbeeld 3× of 4× tiphoogte, voor te schrijven. Dat betekent niet dat 2× een maximumafstand wordt: uit andere toepasselijke milieu- en ruimtelijke normen kan in een concreet geval wel degelijk een grotere feitelijke afstand volgen.[29]

Juridische conclusie

Het voornemen kan naar onze overtuiging niet zonder aanvullende motivering en zonder nieuwe publieksparticipatie worden doorgezet, om zes samenhangende redenen:

1. de koerswijziging over de bescherming spreekt de eigen, aan de plan-MER ontleende motivering van 2023 tegen;
2. de omzetting van het voorgestelde art. 5.162d Bkl naar “rekening houden met” is een wezenlijke wijziging van het regime (art. 23.4 lid 3 en 23.5 lid 3 Omgevingswet);
3. de motivering en milieubeoordeling van 2023 gaan uit van een harde minimumafstand; afwijken onder 2× is niet beoordeeld (art. 8 en 9 SMB-richtlijn);
4. het krachtenveld in de beslisnota is eenzijdig en steunt op inbreng die niet openbaar is;
5. de reactienota over de 545 zienswijzen is niet gepubliceerd;
6. er is geen nieuwe inspraakronde aangekondigd, terwijl de Omgevingswet, de SMB-richtlijn (art. 6 lid 2) en het Verdrag van Aarhus vragen dat het publiek reageert op het ontwerp dat werkelijk wordt vastgesteld.

Verzoek: eerst de juiste volgorde

De overbruggingsregeling loopt tot en met 31 december 2027.[30] Er is dus tijd om (1) het definitieve plan-MER en de RIVM-resultaten openbaar te maken, (2) een nieuwe inspraakronde te houden, (3) de reactienota te publiceren en (4) pas daarna voor te hangen.

Wij vragen u daarnaast om toezeggingen over: een motivering van de koerswijziging, het percentage zoekgebieden dat afvalt, een evaluatie die ook toetst of de norm strenger moet, en publicatie van de zienswijzen van IPO en VNG.

Vijf vragen voor het debat

1. In 2023 verwierp uw ministerie “rekening houden met”, omdat een afstandsnorm omwonenden zekerheid moet geven. Welk nieuw inzicht rechtvaardigt dat u die regel nu kiest?
2. Op welke datum is met KGG en VRO voor 2× gekozen, en lagen de uitkomsten van de plan-MER en de door de Commissie m.e.r. gevraagde aanvulling toen op tafel?
3. Waarom wacht u de RIVM-resultaten van eind 2026 niet af, en waarom toetst de evaluatie niet of de norm strenger moet?

4. Welk percentage van de zoekgebieden valt af, nu de beslisnota zegt dat u de motie-De Groot uitvoert?
5. Klopt het dat de Gelderse norm die op 23 oktober in werking treedt door uw besluit vervalt?

Hoogachtend, namens het bestuur van de Stichting [naam stichting],
[naam], voorzitter [naam], secretaris

Noten

[1]Brief van de staatssecretaris van IenW van 28 augustus 2026, Kamerstukken II 2025/26, 29 383, nr. 450.
[2]Nota van toelichting bij het ontwerpbesluit windturbines leefomgeving (zienswijzenversie 2023), https://www.platformparticipatie.nl/windturbinesleefomgeving/ontwerpbesluit-windturbines-leefomgeving/documenten-ontwerpbesluit-windturbinesleefomgeving/handlerdownloadfiles.ashx?idnv=2706518
[3]Kamerbrief 28 augustus 2026, zie noot 1.
[4]Nota van toelichting 2023, zie noot 2.
[5]Aanhangsel Handelingen II 2023/24, nr. 1997 (antwoord op Kamervragen), antwoorden 13–15 en 17, https://zoek.officielebekendmakingen.nl/ah-tk-20232024-1997.pdf
[6]Kamerbrief 28 augustus 2026, zie noot 1.
[7]CRvB 1 juli 2019, ECLI:NL:CRVB:2019:2016, r.o. 7.5.2, https://uitspraken.rechtspraak.nl/details?id=ECLI:NL:CRVB:2019:2016
[8]Algemene wet bestuursrecht, art. 3:1 lid 1 onder a en b, art. 3:2, art. 3:46 en art. 8:3 lid 1 onder a (tekst geldend per 15 augustus 2026), https://wetten.overheid.nl/BWBR0005537/2026-08-15/0
[9]Beslisnota bij Kamerbrief over besluitvorming afstandsnorm in het ontwerpbesluit windturbines leefomgeving, 25 augustus 2026, IENW/BSK-2026/162260, https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2026D39754&did=2026D39754
[10]Commissie voor de milieueffectrapportage, Nationale windturbinebepalingen leefomgeving – voorlopig toetsingsadvies over het milieueffectrapport, 24 januari 2024, projectnr. 3615, p. 1–2 (incl. voetnoot 6) en § 2.2.1, https://commissiemer.nl/docs/mer/p36/p3615/a3615vts.pdf
[11]Richtlijn 2001/42/EG (SMB-richtlijn), art. 5 lid 1, 6 lid 2, 8 en 9 lid 1 en bijlage I onder h, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/HTML/?uri=CELEX:32001L0042
[12]Omgevingswet, art. 23.4 lid 1 t/m 3 (publieksparticipatie) en art. 23.5 lid 1 en 3 (voorhangprocedure), https://wetten.overheid.nl/BWBR0037885/2026-01-01/#Hoofdstuk23
[13]Ontwerpbesluit windturbines leefomgeving (zienswijzenversie 2023), artikelen, art. II (Besluit kwaliteit leefomgeving), onder deel P: nieuwe § 5.1.9 Bkl, ontwerp-art. 5.162a t/m 5.162f, https://www.platformparticipatie.nl/windturbinesleefomgeving/ontwerpbesluit-windturbines-leefomgeving/documenten-ontwerpbesluit-windturbinesleefomgeving/HandlerDownloadFiles.ashx?idnv=2706517
[14]Antwoorden op vragen van het lid Van den Berg (JA21) over de wetenschappelijke onderbouwing van windturbinenormen (2026Z05443), https://www.tweedekamer.nl/downloads/document?id=2026D24502
[15]Beslisnota 25 augustus 2026, zie noot 9.
[16]Platform Participatie, Ontwerpbesluit windturbines leefomgeving (projectpagina: 545 zienswijzen van 12 oktober t/m 22 november 2023, waarvan 417 van particulieren en 45 van buurt- en bewonersorganisaties), https://www.platformparticipatie.nl/windturbinesleefomgeving/ontwerpbesluit-windturbines-leefomgeving/default.aspx
[17]Platform Participatie, Overzicht in welke bundel de zienswijze van de participant is opgenomen (stuk 10): Interprovinciaal Overleg, registratienr. 98057515, en Vereniging van Nederlandse Gemeenten, registratienr. 98059287, beide “bundel 5”, https://www.platformparticipatie.nl/windturbinesleefomgeving/ontwerpbesluit-windturbines-leefomgeving/documenten-ontwerpbesluit-windturbinesleefomgeving/HandlerDownloadFiles.ashx?idnv=2706525
[18]Platform Participatie, Bundel 5 ingediende zienswijzen (stuk 15); de bundels 1 t/m 4 staan onder idnv=2706526, 2706530, 2706531 en 2706532. Eigen doorzoeking van alle 7.156 pagina’s, ook na tekstherkenning van de gescande pagina’s: de tekst van IPO en VNG is niet aangetroffen, https://www.platformparticipatie.nl/windturbinesleefomgeving/ontwerpbesluit-windturbines-leefomgeving/documenten-ontwerpbesluit-windturbinesleefomgeving/HandlerDownloadFiles.ashx?idnv=2706533
[19]Antwoorden Kamervragen 2026Z05443, zie noot 14.
[20]Kamerbrief 28 augustus 2026, zie noot 1.
[21]Commissie m.e.r., voorlopig toetsingsadvies 2024, zie noot 10.
[22]Beslisnota 25 augustus 2026, zie noot 9.
[23]Tweede Kamer, stemmingsuitslag motie 33 561, nr. 96 (2 oktober 2025: aangenomen, 100 stemmen voor), https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/moties/detail?id=2025Z18516&did=2025D43083
[24]Gewijzigde motie van het lid Peter de Groot, Kamerstukken II 2025/26, 33 561, nr. 96, voorgesteld 2 oktober 2025, https://www.tweedekamer.nl/downloads/document?id=2025D43083
[25]Commissie m.e.r., voorlopig toetsingsadvies 2024, zie noot 10.
[26]Provincie Gelderland, Beleidsregel Windenergie Gelderland 2026, Provinciaal blad 2026, 11944, https://zoek.officielebekendmakingen.nl/prb-2026-11944.html
[27]Sweco i.o.v. provincie Gelderland, Notitie afstandsnormen windturbines Gelderland, 11 november 2025 (o.a. initiatiefvoorstel PS2025-308, BBB en SGP, 2 juli 2025), https://repository.officiele-overheidspublicaties.nl/externebijlagen/exb-2026-25020/1/bijlage/exb-2026-25020.pdf
[28]Provincie Gelderland, Omgevingsverordening – wijziging 2025-2026 (besluit Provinciale Staten 23 september 2026, inwerkingtreding 23 oktober 2026), https://www.gelderland.nl/themas/omgeving/omgevingsverordening
[29]Kamerbrief 28 augustus 2026, zie noot 1.
[30]Beslisnota 25 augustus 2026, zie noot 9.